

УДК 330.332:338.246.025.87

Конакова К.М.
аспірант

Державного науково-дослідного інституту
інформатизації та моделювання економіки

ЕКОНОМІЧНІ ЧИННИКИ ТА ПРІОРИТЕТИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ УКРАЇНИ

У статті досліджені економічні чинники інвестиційної привабливості. Визначений алгоритм теоретико-методичного обґрунтування пріоритетів державного регулювання інвестиційної привабливості. Систематизовані інструменти державного впливу.

Ключові слова: інвестиційна привабливість, фактори інвестиційної привабливості, індикатори економічного фактору інвестиційної привабливості, пріоритети, інструменти державного регулювання.

Конакова К.М. ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ФАКТОРЫ И ПРИОРИТЕТЫ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ УКРАИНЫ

В статье исследованы экономические факторы инвестиционной привлекательности. Определен алгоритм теоретико-методического обоснования приоритетов государственного регулирования инвестиционной привлекательности. Систематизированы инструменты государственного воздействия.

Ключевые слова: инвестиционная привлекательность, факторы инвестиционной привлекательности, индикаторы экономического фактора инвестиционной привлекательности, приоритеты, инструменты государственного регулирования.

Konakova K.M. ECONOMIC FACTORS AND PRIORITIES OF THE STATE REGULATION OF INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF UKRAINE

The article investigates the economic factors of investment attractiveness. The algorithm of theoretical and methodological substantiation of priorities of the state regulation of investment attractiveness has been determined. The instruments of state influence have been systematized.

Keywords: investment attractiveness, factors of investment attractiveness, indicators of the economic factor of investment attractiveness, priorities, instruments of state regulation.

Постановка проблеми. Зміни, зумовлені посиленням проявів загроз глобалізаційного, екологічного, економічного характеру у суспільстві, загострюють конкурентні відносини між суб'єктами господарювання, регіонами, країнами. При цьому одна з найгостріших проблем полягає в обмеженні інвестиційних ресурсів, що впливає на ефективність виробництва, потенційні можливості модернізації та оновлення основних засобів тощо. Забезпечити притоки інвестицій можна за допомогою управління інвестиційною привабливістю, що в кінцевому рахунку сприятиме активізації інвестиційної діяльності та стимулюватиме соціально-економічний розвиток підприємств, територій, країни загалом. Підвищення рівня інвестиційної привабливості доцільно розглядати як системоутворюючий чинник економічного росту, який є одночасно причиною та наслідком можливого покращення соціально-економічних параметрів розвитку країни, створення передумов для реалізації економічного, трудового потенціалу у суспільстві, зменшення негативного впливу дестабілізуючих факторів, таких як використання застарілих технологій, існування високого рівня фізичного та морального зносу основних засобів тощо. Значущість проблеми, що досліджується, посилює актуальність обґрунтування інструментів їх державного регулювання, систематизації складників одного із найбільш суттєвих чинників інвестиційної привабливості (ІІ) – економічного чинника.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз факторів формування інвестиційної привабливості зробили О. Акименко, М. Бутко, О. Горбачова, М. Горна, В. Гунько, С. Зеленський, І.С. Іванов, Я. Іщук, Т. Халілова, І. Щербатенко та інші вчені. Щодо факторів інвестиційної привабливості, то до них вчені відносять: рівень економічного розвитку країни, регіону, стан довкілля, рівень економічної, екологічної, соціально-економічної безпеки, стабіль-

ність на фінансовому та грошовому ринках активності тощо. М. Бутко, С. Зеленський, О. Акименко групування факторів інвестиційної привабливості здійснюють за структурним критерієм, тобто виділяють групи чинників, що змінюють рівень інвестиційного потенціалу, інвестиційний ризик та інвестиційну активність [1].

І. Іванов поєднав класифікацію факторів за змістом та рівнем впливу, виділивши такі фактори формування інвестиційної привабливості, як виробничо-фінансові, соціальні, природно-ресурсні, фактори позитивного та негативного впливу. До виробничо-фінансових факторів інвестиційної привабливості автор відносить: темпи зміни обсягу промислового виробництва; індекс фізичного обсягу продукції за галузями виробництва та її рентабельність; показник розвитку малого підприємництва; частка інвестицій в основний капітал; обсяг роздрібно-торгівлі; показник експорту продукції тощо. До соціальних факторів вчений відносить: достатність житла, автотранспорту у населення; якість покриття доріг, обсяг платних послуг для населення тощо. Природно-ресурсні фактори автор обмежує лише наявністю землі, яка буде оброблятися, хоча до останнього також варто віднести сировинні запаси країни, тварин на відгодівлі тощо. До факторів, що спричиняють негативний вплив на інвестиційну привабливість регіону, І. Іванов відносить: підприємства, які отримують збитки; населення з наднизьким рівнем доходу; частку робітників, які працюють в шкідливих умовах; рівень безробіття тощо [2]. На наш погляд, фактори впливу (позитивні, негативні), виробничо-фінансові, соціальні, природно-ресурсні недоцільно об'єднувати в одну класифікацію без деталізації ознак класифікації

Розглядають фактори формування інвестиційної привабливості на різних рівнях, В.М. Хобта і А.В. Мешков, а саме: на рівні держави, галузі і регіону. Вчені також здійснили класифікацію факторів

III, виділивши: політико-правові, політичні, економічні (темпи інфляції; профіцит чи дефіцит бюджету держави; сировинні ресурси; місткість внутрішнього ринку) тощо [3]. Систематизація факторів інвестиційної привабливості В.М. Хобта і А.В. Мешкова є вдалою та лаконічною. Що стосується соціально-культурного фактора, то відносити до нього екологію не є доцільним, адже екологія – це самостійний вагомий чинник, який має специфічні наслідки впливу на інвестиційну привабливість.

О. Носова стверджує, що інвестиційна привабливість країни залежить від економічних, правових, інституціональних факторів. До економічних автор відносить економічний потенціал, рівень економічного розвитку, наявність кваліфікованої робочої сили. До правових – інвестиційне законодавство, гарантію прав власності. До інституціональних – панівні норми, правила поведінки, традиції [4]. А.П. Дука вважає, що інвестиційна привабливість країни визначається такими факторами, як прибутковність підприємств; доступ до сировинних та ресурсних ринків, зниження складників собівартості продукції тощо [5, с. 213].

Загалом ученими фактори інвестиційної привабливості класифікуються досить системно та різнопланово. Доречною є класифікація: за безпосереднім та опосередкованим впливом на інвестиційну привабливість (при цьому вірно зазначається, що за безпосереднього впливу можливість державного регулювання інвестиційних процесів є більш дієвою, ніж за опосередкованого впливу [6]); з виділенням інституціональних, економічних, соціальних факторів на різних рівнях їх реалізації (мікро-, мезо-, макро-, рівні) [7]; з використанням SWOT-аналізу [8] тощо.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на активне та ґрунтовне обговорення факторів інвестиційної привабливості, доцільним є уточнення питання змісту економічного чинника інвестиційної привабливості та підвищення інвестиційної привабливості у результаті державного впливу.

Метою статті є визначення економічних чинників та інструментів державного регулювання інвестиційної привабливості національної економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Регулювання інвестиційної привабливості передбачає високу міру альтернативності поведінки інвесторів, що пов'язано з вибором найбільш прийнятних методів та інструментів впливу на інвестиційний клімат, на створення передумов для зменшення всіх видів ризиків інвестування, що в кінцевому рахунку впливає на прийняття рішень інвестором щодо обсягів, місця, строків вкладання інвестицій.

Під час визначення впливу економічного фактора на інвестиційну привабливість є сенс дослідити взаємозалежність між обсягом прямих іноземних інвестицій в економіку України (Y) та такими макроекономічними індикаторами, як валовий регіональний продукт (ef1), обсяг реалізованої промислової продукції (ef2), обсяг роздрібного товарообороту на душу населення (ef4), кількість малих підприємств (ef5), рівень зносу (ef6). Серед перерахованих індикаторів економічного фактора мають довгостроковий стимулюючий вплив на інвестиційну привабливість такі показники, як валовий регіональний продукт, обсяг реалізованої промислової продукції та продукції сільськогосподарства, обсяг реалізованих послуг у розрахунку на одну особу, обсяг роздрібного товарообороту на душу населення, кількість малих підприємств. Індекс зносу основних засобів – це довгостроковий

дестимулюючий індикатор впливу на інвестиційну привабливість. На всі перераховані індикатори можна здійснювати вплив на рівні держави, але результати впливу можна очікувати у довгостроковому періоді. Всі індикатори є стимуляторами (за винятком зносу основних засобів, який є дестимулятором), що означає, що за збільшення індикаторів рівень інвестиційної привабливості буде зростати.

Виходячи зі сказаного, для економетричного моделювання інвестиційної привабливості як факторні ознаки були використані такі змінні, як валовий регіональний продукт, обсяг реалізованої промислової продукції, обсяг роздрібного товарообороту на душу населення, кількість малих підприємств, рівень зносу основних засобів. Результуючою ознакою була обрана кількість прямих іноземних інвестицій.

Результати перевірки масиву стандартизованих показників економічного фактора III показали, що рівень іноземних інвестицій більш еластичний до зміни валового регіонального продукту (ef1), обсягу реалізованої промислової продукції (ef2), обсягу роздрібного товарообороту (ef4), але найбільш еластичний – до кількості малих підприємств регіону. За зміни останнього показника на 1% обсяг іноземних інвестицій зростає на 2,66%.

Моделі з алгоритмом Фаррара-Глобера показують, що позитивні зрушення у структурі моделі також дасть зміна таких факторів, як валовий регіональний продукт (X1), обсяг роздрібного товарообороту на душу населення (X4), за зміни яких на 1% обсяг іноземних інвестицій зміниться на 0,71%.

З метою усунення наслідків мультиколінеарності була проведена процедура її усунення за алгоритмом Фаррара-Глобера. Факторна економетрична модель, в якій усунути наслідки мультиколінеарності індикаторів економічного фактора III, синтезована у вигляді:

$$i(Y)_r = 3,264 + 0,709i(ef)_1 + 0,522i(ef)_2 + 0,713i(ef)_4 + 0,171i(ef)_5 + 2,657i(ef)_6 \quad (1)$$

Синтезована модель відповідає усім статистичним критеріям, достовірність апроксимації статистичних даних вказаним набором індикаторів ($i(ef)1^* - i(ef)6^*$) становить 92,7%, модель є адекватною за тестом Фішера, якість моделі за показником MAPE відмінна (MAPE=6,36%).

Оцінка впливу економічного фактора в динаміці показала, що найбільш високий рівень був у 2013–2014 роках. Починаючи з кінця 2014 року почалося стрімке падіння прямих іноземних інвестицій, що свідчить про значне зменшення інвестиційної привабливості національної економіки та вплив на неї економічного фактора.

З метою покращення ситуації з рівнем прямих іноземних інвестицій та інвестиційною привабливістю загалом доцільно активізувати використання організаційних, податкових, фінансових інструментів державного регулювання. До організаційних інструментів варто віднести: інформаційну підтримку руху капіталу (налагодження нових зв'язків, надання інформації та допомоги в пошуку партнерів тощо); правовий захист від недобросовісної конкуренції; співробітництво з міжнародними інвестиційними установами; організацію інвестиційних зустрічей, конференцій, відвідування виробничих об'єктів, консультування з питань інвестування.

Податкові інструменти передбачають: розроблення пропозицій із податкових преференцій та пільг на капітал, що залучається із зовнішніх ринків; розроблення пропозицій щодо податкових преферен-

цій та пільг для інвесторів, оптимальних податкових ставок і податкових пільг, надання податкових канікул, забезпечення зменшення рівня податків або ж їх повного скасування на кошти, які спрямовуються на інвестування інновацій, тощо.

Інструменти щодо активізації інвестиційної діяльності: застосування в оподаткуванні диференціації ставок податків залежно від прибутку (доходу) і рівня використання його на інвестиційно-інноваційні та виробничі цілі; зменшення бази оподаткування, тобто вилучення суми коштів із структури прибутку та доходу, що підлягає оподаткуванню, які спрямовуються на інвестування; усунення подвійного оподаткування прибутку та дивідендів акціонерних товариств; звільнення від сплати податків на певний період підприємств, які випускають продукцію на експорт або імпортозамінну продукцію, а також продукцію стратегічного характеру; забезпечення підприємств, які випускають товари і продукцію за міжнародними та європейськими стандартами, державними замовленнями.

Фінансові інструменти передбачають: надання державою дотацій, субвенцій на розвиток територій, підприємств, галузей національної економіки; розроблення умов надання пільгових кредитів суб'єктам економічної діяльності України та створення механізмів контролю за їх використанням внутрішніми та зовнішніми інвесторами; створення умов для державно-приватного партнерства, зокрема, фінансування інвестиційних проектів за рахунок бюджетних коштів на конкурсній основі; надання компенсаційних виплат підприємствам пріоритетного розви-

тку, наприклад, інноваційного спрямування їхньої діяльності.

Окремими фінансовими інструментами державного регулювання інвестиційної привабливості є: забезпечення страхування інвестиційних ризиків та механізму компенсації втрат; управління інвестиційною активністю населення через такі інструменти акумулювання заощаджень, як механізм будівництва житла та іпотечного кредитування, лізингові механізми, механізм удосконалення роботи банків із населенням.

Необхідність наукового обґрунтування пріоритетів державного регулювання ІІ зумовлена важливістю узгодження національних, регіональних та локальних економічних інтересів у процесі інвестування, потребою їх інституційного забезпечення, має ґрунтуватися на результатах кількісного аналізу умов та наслідків інвестування.

Обґрунтування теоретичних та методичних засад державного регулювання ІІ вимагає визначення основних пріоритетів, на які має орієнтуватися державна політика ІІ з урахуванням базових принципів (рис. 1). Перший етап – це комплексне оцінювання рівня інвестиційної привабливості національної економіки, що передбачає: визначення факторів зміни інвестиційної привабливості національної економіки; систематизацію індикаторів визначених факторів інвестиційної привабливості; визначення інтегрального показника інвестиційної привабливості національної економіки тощо.

Другий етап – систематизація прямих та непрямих методів та інструментів державного регулювання ІІ, зокрема: організаційних (інформаційна підтримка

руху капіталу; налагодження нових зв'язків, надання інформації та допомоги в пошуку партнерів тощо; правовий захист; співробітництво з міжнародними інвестиційними установами тощо); податкових (розроблення пропозицій щодо податкових преференцій та пільг для інвесторів); фінансових (розроблення умов надання пільгових кредитів суб'єктам економічної діяльності України та створення механізмів контролю за їх використанням місцевими фірмами та зовнішніми інвесторами; створення умов для державно-приватного партнерства тощо).

Третій етап обґрунтування пріоритетів державного регулювання ІІ – це безпосереднє визначення пріоритетів державного регулювання ІІ. Так, пріоритетними напрямками державного регулювання інвестиційної привабливості має бути: моніторинг інвестиційного процесу та удосконалення національної економіки; зменшення трансакційних витрат інвесторів; системи гарантій щодо забезпечення повернень запозичених коштів, включа-

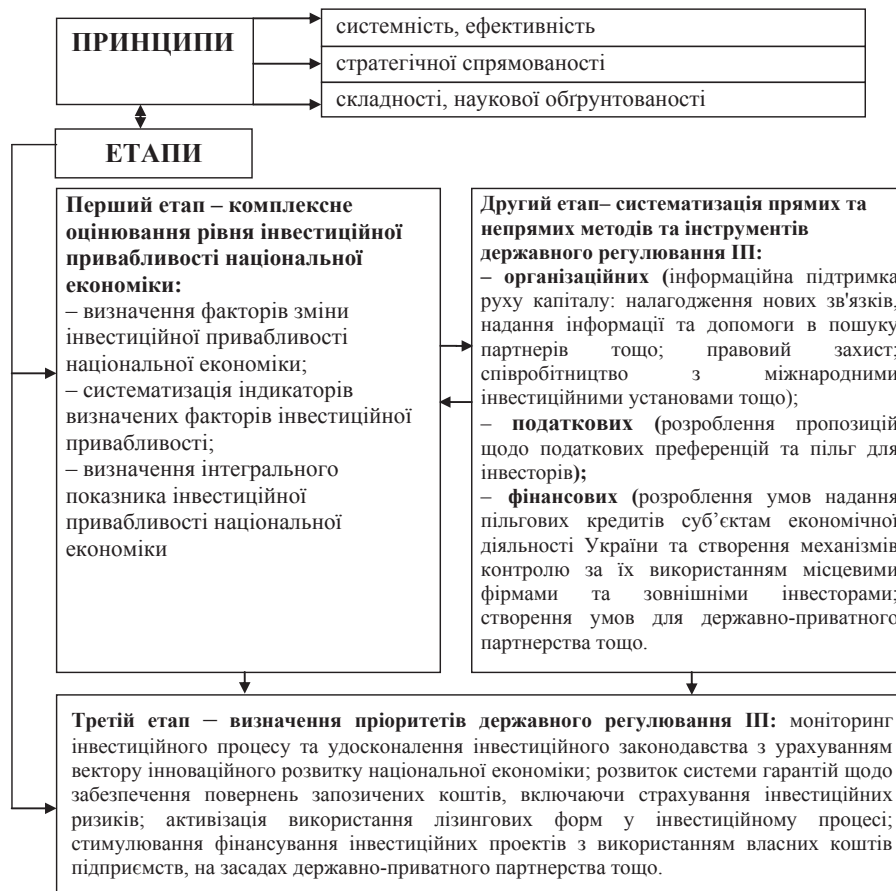

Рис. 1. Основні принципи та алгоритм теоретико-методичного обґрунтування пріоритетів державного регулювання ІІ

Джерело: складено автором

ючи розроблення системи страхування інвестиційних ризиків; активізація використання лізингових форм в інвестиційному процесі шляхом розроблення нормативно-методологічного забезпечення; стимулювання фінансування інвестиційних проектів з використанням власних коштів підприємств (амортизаційний фонд і прибуток); використання механізмів державно-приватного партнерства, зокрема на умовах концесії, тобто передачі в довгострокову оренду майна з чітко визначеними умовами, закріпленими у договорі концесії; кадрове забезпечення зростання інвестиційної привабливості, тобто проведення моніторингу ринку праці, попередження відтоку кваліфікованого персоналу за кордон, підтримання системи підготовки та перепідготовки висококваліфікованих кадрів; підвищення ролі інноваційно-інвестиційних факторів у забезпеченні соціально-економічного розвитку національної економіки.

Висновки з поведеного дослідження. Формування позитивного інвестиційного клімату, вирівнювання ситуації з інвестиційною привабливістю, її регулювання з урахуванням різноманітних ситуацій залежить від вирішення проблем та суперечностей, які виникають насамперед на макроекономічному рівні, від оптимального вибору форм державного регулювання, таких як законодавче регулювання умов інвестування, гарантування прав власності для інвесторів; ліцензування діяльності, пов'язаної з інвестиційним процесом, та контроль за умовами ліцензування;

інформаційна підтримка інвесторів, контроль за достовірністю інформації, контроль за системою ціноутворення, зокрема на ринку цінних паперів тощо.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бутко М. сучасна проблематика оцінки інвестиційної привабливості регіону / М. Бутко, С. Зеленський, О. Акименко // Економіка України. 2005. № 11. С. 30–35.
2. Іванов С.В. Особливості визначення рейтингу інвестиційної привабливості регіонів України [Текст] / С.В. Іванов // Економіка Крима. 2004. № 12. С. 45–49.
3. Хобта В.М. Современные механизмы активизации инновационной деятельности и управление инвестиционными процессами [Текст] / В.М. Хобта, А.В. Мешков // Наукові праці ДонНТУ. 2009. Випуск 36-1. С. 118–125.
4. Носова О. Моделі інвестиційної привабливості: основні методики оцінювання [Текст] / О. Носова // Агора. Перспективи соціального розвитку регіонів. – Випуск 7. К.: Стило, 2008. С. 102–110.
5. Дука А.П. Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування [Текст] / А.П. Дука К.: Каравела, 2007. 424 с.
6. Іванов А.П. Принципы и факторы определения инвестиционного рейтинга предприятий / А.П. Иванов, И.В. Сахарова, Е.Ю. Хрусталев // Консультант директора. 2009. № 12. С. 31–37.
7. Гунько В.І. Фактори та показники формування інвестиційної привабливості підприємств / В. І. Гунько // Фінансовий простір. 2013. № 1. С. 85–88.
8. Горна М. Умови та фактори формування інвестиційної привабливості країн Східної Європи / М. Горна, Я. Іщук, Т. Халілова // Міжнародна економічна політика. 2017. № 2 (27).

УДК 338.439.5:637.5:519.876.5"313"(477)

Леськів І.Ю.

аспірант

Подільського державного аграрно-технічного університету,

директор Буцацького коледжу

Подільського державного аграрно-технічного університету

МОДЕЛЬ ПЕРСПЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ РИНКУ М'ЯСА

Для формування м'ясного ринку підприємства використовують різні концепції, підходи, серед яких особливе місце посідає моделювання. На основі аналітичних даних проведено моделювання динаміки попиту та пропозиції на ринку м'яса і м'ясної продукції. Це дало можливість спрогнозувати основні чинники розвитку вітчизняного ринку цієї продукції.

Ключові слова: ринок м'яса, попит, пропозиція, споживання, експорт, ціна.

Лескив И.Ю. МОДЕЛЬ ПЕРСПЕКТИВНОГО РАЗВИТИЯ РЫНКА МЯСА

Для формирования мясного рынка предприятия используют различные концепции, подходы, среди которых особое место занимает моделирование. На основе аналитических данных проведено моделирование динамики спроса и предложения на рынке мяса и мясной продукции. Это дало возможность спрогнозировать основные факторы развития отечественного рынка этой продукции.

Ключевые слова: рынок мяса, спрос, предложение, потребление, экспорт, цена.

Les'kiv I.Yu. MODEL OF THE MEAT MARKET PERSPECTIVE DEVELOPMENT

To form the meat market, enterprises use different concepts, approaches, among them, modeling which takes special place. On the analytical data basis, the dynamics of supply and demand in the meat market and meat products was simulated. This made it possible to predict the main factors of the domestic market development for these products.

Keywords: meat market, demand, supply, consumption, export, price.

Постановка проблеми. Однією з найбільш важливих проблем аграрного сектору економіки, яка потребує якісних перетворень, спроможних забезпечити підвищення конкурентоспроможності м'яса та м'ясної продукції, є подальший розвиток ринку. Виконання цього завдання пов'язане з визначенням стратегічних орієнтирів розвитку м'ясної галузі,

відповідно до яких буде здійснюватися державна політика щодо нормативно-правового, фінансово-економічного та іншого регулювання ринку м'яса. Розвиток м'ясного ринку визначає ключові аспекти економічної стратегії аграрної сфери країни. За масштабами необхідності державної участі у його регулюванні випереджають ринки інших видів [1]. На